EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

LAUSUNTO

6.10.2023

Pertti Rauhio
eduskunnan hallintojohtaja
Hallinto- ja palveluosasto

Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen 11.10.2023

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 - Eduskunnan vuoden 2024 talousarvioesitys

1. Yhteenveto eduskunnan pääluokasta 2022–2024 (1 000 euroa)

	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	Muutos % (TAE24-TA23)
Kansanedustajat	**21 659**	**22 743**	**23 865**	**+4,9 %**
Eduskunnan kanslian toimintamenot (pl. kansaned. avustajamenot)	54 319	58 145	62 190	+7,0 %
Kansanedustajien avustajat (eduskunnan kanslia)	2 792	2 977	2 950	-0,9 %
Avustajatuki eduskuntaryhmille	6 215	6 270	7 220	+15,2 %
Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet	5 000	5 000	5 000	-
Arvonlisäverot	5 113	6 200	6 200	-
Eduskunnan kanslia yhteensä	**73 438**	**78 592**	**83 560**	**+6,3 %**
Ryhmäkansliaraha	4 779	4 880	5 175	+6,0 %

	TP 2022	TA 2023	TAE 2024	Muutos % (TAE24-TA23)
Oikeusasiamiehen kanslia	6 969	7 459	8 284	+11,1 %
Ihmisoikeuskeskus	1 016	1 072	1 171	+9,2 %
Ulkopoliittinen instituutti (nettomenot)	4 064	4 309	4 805	+11,5 %
UPI:n arvonlisäverot	255	230	260	+13,0 %
Valtiontalouden tarkastusvirasto	17 051	17 062	17 585	+3,1 %
VTV:n arvonlisäveromenot	438	750	700	-6,7 %
Eduskunnan pääluokka yhteensä	**129 669**	**137 097**	**145 405**	**+6,1 %**

2. Talousarvioesityksen käsittelyvaiheet

Eduskunnan kanslian johtoryhmä käsitteli kanslian toimintayksiköiden talousarvioesityksiä kokouksessaan 8.5.2023. Käsittelyn pohjana toimivat sekä toimintayksiköiden esitykset että toiminta- ja taloussuunnitelmasta johdetut kehykset, joihin yksiköiden tuli talousarvioesityksiä laatiessaan pyrkiä. 15 toimintayksikön esitys oli kehyksen mukainen, neljä toimintayksikköä alitti kehyksensä ja kaksi toimintayksikköä ylitti sen. Esitysten loppusumma ylitti kansliatoimikunnan 16.2.2023 asettaman sitovan kokonaiskehyksen 23 000 eurolla. Kanslian johtoryhmä sopi periaatteista, joilla kehysylitys katetaan laadintakehykseen pääsemiseksi.

Puhemiehen johdolla käydyssä eduskuntaryhmien puheenjohtajien ja kansliatoimikunnan jäsenten talousarvioneuvottelussa 25.5.2023 esitettiin yleiskatsaus tehtyihin talousarvioesityksiin. Neuvottelussa todettiin, että vuoden 2024 ryhmäkansliarahassa on tarpeen varautua yleiseen palkkatason nousuun. Ryhmäkansliarahaa esitettiin korotettavaksi 6,0 %:lla vuoden 2023 tasosta eduskunnan virkaehtosopimuksen mukaisia palkkojen yleiskorotuksia vastaavasti.

Kansliatoimikunta kävi 8.6.2023 yleiskeskustelun talousarvioesityksestä. Talousarvioesitys jätettiin pöydälle 15.6.2023 tapahtuvaan päätöksentekoon ja 15.6.2023 kansliatoimikunta hyväksyi eduskunnan talousarvioesityksen.

Eduskunnan yhteistoimintaneuvottelukunta käsitteli talousarvioesitystä kokouksessaan 12.6.2023 eikä sillä ollut esitykseen huomautettavaa.

Lokakuussa 2023 on ilmennyt tarve lisätä eduskunnan kanslian toimintamenojen momentille 21.10.01 (arviomääräraha) 500 000 euroa ja vähentää vastaava summa tietohallinnon laitehankintojen ja kehittämishankkeiden momentilta 21.10.70 (siirtomääräraha). Taustalla on kanslian toimintamenoista maksettavien tietohallinnon kustannusten vahva nousupaine inflaation myötä sekä yhä useammin toteutuva tietohallinnon investoinnin korvaaminen palveluhankinnalla. Muutos tullaan esittämään vuoden 2024 talousarviota täydentävään esitykseen. Se ei tule vaikuttamaan eduskunnan pääluokan talousarvioesityksen loppusummaan.

Edellä olevat asiat on otettu huomioon tässä vuoden 2024 talousarvioesityksessä.

3. Talousarvioesitys pääkohdittain

3.1 Kansanedustajat

Esitys pohjautuu tämänhetkiseen kansanedustajapalkkioiden ja kulukorvausten tasoon ja on 23 865 000 euroa. Edustajapalkkioita korotettiin vaalikauden 2023−2027 alusta lukien 7,9 %:lla. Edellisen kerran edustajapalkkioita oli korotettu keväällä 2019. Kulukorvaukset säilyivät ennallaan. Menojen 4,9 %:n kasvu vuoden 2023 talousarvioon verrattuna johtuu edustajapalkkioiden korotusten lisäksi kansanedustajien kotimaan matkustusmenoihin tehdystä inflaatiotarkistuksesta.

3.2 Eduskunnan kanslian toimintamenot

Kanslian toimintamenot (pl. kansanedustajien avustajamenot) ovat kansliatoimikunnan hyväksymässä vuoden 2024 talousarvioesityksessä 62 190 000 euroa. Summa vastaa kansliatoimikunnan kehysluvuksi asettamaa vuosien 2023−2026 toiminta- ja taloussuunnitelman vuoden 2024 määrärahamitoitusta 60 067 000 euroa, johon on lisätty eduskunnan virkaehtosopimuksen mukaiset palkantarkistukset sekä 25 000 euron lisämääräraha eduskunnan palkkausjärjestelmän mukaisiin suoritusarviointien korotuksiin. Kasvua vuoden 2023 talousarvion 58 145 000 euroon on 4 045 000 euroa eli 7,0 %.

Kanslian toimintamenoissa suurin menoerä on palkat, ja palkkamenojen nousu selittääkin valtaosan menojen kasvusta. Talousarvioesityksessä palkkakulujen (pl. kansanedustajien avustajien palkkakulut) määrä on 36 689 000 euroa. Se on 2 920 000 euroa eli 8,6 % suurempi kuin vuoden 2023 talousarvion 33 769 000 euroa. Palkkamenoissa on huomioitu eduskunnan uuden virkaehtosopimuksen mukaiset palkantarkistukset (3,5 % 1.5.2023 lukien, 2,0 % 1.3.2024 lukien sekä virastoerä 0,5 % 1.3.2024 lukien, yhteensä 6,0 % eli 2 097 000 euroa sivukuluineen). Myös toiminta- ja taloussuunnitelman mukaiset rekrytoinnit sekä virkamiesten tehtävien vaativuus- ja suoritusarviointimuutokset lisäävät osaltaan palkkamenoja. Vuodelle 2024 esitetään kymmentä uutta virkaa (TrV:n valiokuntaneuvos, valiokunta-avustaja, tietoturvan erityisasiantuntija, hankinta-asiantuntija, riskienhallinnan ja varautumisen erityisasiantuntija sekä viisi turvatarkastajaa/turvallisuusvalvojaa), kolmen määräaikaisen turvatarkastajan viran vakinaistamista sekä varautumista puhemiehen kansainvälisten suhteiden asiantuntijan määräaikaiseen virkasuhteeseen. Lisäksi 0,1 %-yksiköllä nousseet työnantajan sivukulut vaikuttavat palkkamenoja lisäävästi.

Esitys sisältää kaksi merkittävää tasokorotusta. Kiinteistötoimisto esittää 665 000 euron tasokorotusta toimintamenoihinsa energiakustannusten noususta johtuen. Tietohallintotoimisto puolestaan varautuu 360 000 euron tasokorotuksella lisenssikustannusten sekä tietohallinnon ylläpito- ja kehittämiskustannusten kohoamiseen. Näiden lisäksi esityksessä on varauduttu mm. suunnitelman mukaisiin kiinteistön korjaus-, kunnostus- ja ylläpitotöihin, matkustuspalveluiden kustannusten kohoamiseen, valiokuntien matkustamisen vilkastumiseen, NatoPA:n kohoaviin matkakustannuksiin ja jäsenmaksuun, turvallisuuskriittisten hankkeiden kustannuksiin sekä informaatioympäristön seurantaan.

Vuoden 2024 talousarvioesitykseen sisältyy suurempana kertaluonteisena menoeränä eduskunnan työasemauudistuksen loppuun saattaminen (750 000 euroa). Vuonna 2023 vastaavia kertaluonteisia menoeriä olivat hallitusneuvottelut (700 000 euroa), eduskunnan työasemauudistuksen aloitus (750 000 euroa) sekä asiakirjatoimiston tehopainokonehankinta (200 000 euroa). Nämä sekä muutamat muut vuoden 2023 kertaluonteiset menot (mm. diplomaattipäivälliset, vaalikauden vaihteen tilaisuudet) selittävät toimintayksiköiden vuoden 2024 suurimmat määrärahasäästöt.

3.3 Kansanedustajan avustajat

Toukokuun 2023 tilanteessa kuusi eduskuntaryhmää (sd, kesk, vihr, vas, kd, liik) on siirtynyt kokonaan ja yksi eduskuntaryhmä (kok) osittain ns. ryhmäkansliamalliin. Ryhmäkansliamalliin siirtyneiden kansanedustajien avustajat työskentelevät eduskuntaryhmien palveluksessa. Ryhmät saavat avustajatukea kansliatoimikunnan 7.3.2019 päättämien laskentaperiaatteiden mukaisesti. Tuen suuruus on tällä hetkellä 4 218 euroa/kk/edustaja. Vanhassa avustajajärjestelmässä on kokonaisuudessaan kaksi eduskuntaryhmää (ps, r) ja osittain yksi eduskuntaryhmä (kok). Näiden kansanedustajien avustajien palkat maksetaan kanslian toimintamenoista ja avustajat ovat palvelussuhteessa eduskunnan kansliaan. Kevään 2023 eduskuntavaalien myötä ryhmäkansliamallissa olevien kansanedustajien määrä kasvoi kolmella edustajalla.

Vuoden 2024 talousarvioesityksessä avustajajärjestelmän menot on budjetoitu nykyisten eduskuntaryhmien koon mukaisesti kahdelle momentille: 136 edustajan avustajamenot avustajatukeen ja 64 edustajan avustajamenot kanslian toimintamenoihin. Vuodelle 2024 budjetoitu 10 170 000 euron määräraha jakautuu seuraavasti:

Momentti	**Määräraha (1 000 e)**
21.10.51 Avustajatuki eduskuntaryhmille	7 220
21.10.01 Kanslian toimintamenot	2 950
Avustajamenot yhteensä	10 170

Määräraha on 923 000 euroa eli 10,0 % suurempi kuin vuoden 2023 talousarviossa. Kasvu johtuu etenkin avustajien työehtosopimuksen mukaisista palkankorotuksista (5,1 % 1.5.2023 lukien sekä 5,0 % 1.3.2024 lukien, yhteensä 10,1 %), jotka vaikuttavat sekä kanslian toimintamenoista maksettaviin avustajamenoihin että avustajatuen määrään.

3.4 Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet

Tietohallinnon investointimenoihin momentille 21.10.70 esitetty 5 000 000 euroa on kansliatoimikunnan asettaman kehyksen mukainen ja vastaa vuoden 2023 talousarvion tasoa.

Hankesalkussa vuoden 2024 käynnissä olevien ja suunniteltujen investointimenojen loppusumma on 14.4.2023 tilanteen mukaan 5 680 000 euroa. Hankkeiden määrärahavaraukset ovat arvioita ja etenkin alkavien hankkeiden resurssitarpeet selviävät täsmällisesti vasta, kun ao. hankintapäätökset on tehty. Hankesalkussa arvioitu investointimenojen määrä ylittää talousarvioon esitettävän investointimäärärahan noin 0,7 milj. eurolla, mutta määrärahan arvioidaan riittävän, sillä osa vuoden 2023 investointimäärärahasta tulee jäämään käyttämättä ja siirtyy käytettäväksi vuonna 2024.

Euromääräisesti suurimpia hankkeita vuonna 2024 ovat

- Eduksi-järjestelmäkokonaisuuden jatkokehitys ja liittymät valtioneuvoston asianhallintajärjestelmään (1,6 milj. euroa)
- Palvelinlaitehankinnat (1,0 milj. euroa)
- Sali-järjestelmän kehitystyöt (0,4 milj. euroa)
- Verkkopalveluiden jatkuvan kehityksen muutostyöt (0,4 milj. euroa)
- Teknisten tietoturvajärjestelmien uusiminen (0,3 milj. euroa)

3.5 Ryhmäkansliaraha

Eduskuntaryhmät ovat esittäneet kantanaan, että ryhmäkansliarahassa vuodelle 2024 on tarpeen huomioida yleinen palkkatason nousu. Ryhmäkansliarahaa esitetään korotettavaksi 6,0 %:lla eduskunnan virkaehtosopimuksen mukaisia palkkojen yleiskorotuksia vastaavasti. Edellisen kerran ryhmäkansliarahaa korotettiin vuonna 2023, jolloin sitä nostettiin 2,1 %:lla 1 827 eurosta 1 865 euroon/ed/kk. Myös tuolloin korotuksen perusteena oli yleinen palkkatason nousu.

Vuoden 2024 ryhmäkansliarahaksi esitetään 1 977 euroa/kk/edustaja. Korotusta vuoden 2023 ryhmäkansliarahaan on 112 euroa/kk/edustaja eli 6,0 %. Edustajakohtaisen ryhmäkansliarahan lisäksi jokaiselle yhdeksälle vaalituloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle maksetaan perussummana 3 954 euroa/kk. Näin ollen ryhmäkansliarahamomentille esitetään
5 175 000 euron määrärahaa.

Vuoden 2022 tilinpäätöstiedot on saatu kaikilta eduskuntaryhmiltä. Seitsemän ryhmän tilinpäätös oli ylijäämäinen ja kolmen alijäämäinen. Lisäksi yksi keväällä 2023 toimintansa päättänyt eduskuntaryhmä on suorittanut velvoitteensa, laatinut tilinpäätöksensä ja palauttanut käyttämättä jääneen avustuksen eduskunnan kanslialle. Taloudellinen tilanne rahoitusomaisuuden määrän suhteen verrattuna edelliseen vuoteen parantui viidellä ryhmällä. Vuonna 2022 ryhmien yhteenlaskettu alijäämä oli noin 0,1 milj. euroa ja rahoitussäästöjen määrä säilyi lähes ennallaan.

3.6 Eduskunnan yhteydessä toimivat virastot

Kansliatoimikunta ei päättänyt yksilöityjä kehyksiä eduskunnan yhteydessä toimiville virastoille. Kansliatoimikunta kehotti niitä laatimaan vuoden 2024 talousarvion vuosien 2023–2026 toiminta- ja taloussuunnitelmiin perustuen, lisättynä eduskunnan virkaehtosopimuksen mukaisilla palkankorotuksilla. Kaikki kehysylitykset selittyvätkin mainituilla palkankorotuksilla.

3.6.1. Eduskunnan oikeusasiamies

Vuoden 2024 talousarvioehdotuksen menot ovat 8 284 000 euroa. Kasvua vuoden 2023 talousarviosta on 825 000 euroa eli 11,1 %. Esitys ylittää kehyksenä toimineen toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisen tason 350 000 eurolla. Ylitystä selittävät virkaehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset.

Oikeusasiamiehen kanslia esittää toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti yhden uuden esittelijäviran sekä yhden uuden osastosihteerin viran perustamista (yhteensä 162 000 euroa). Lisäykset perustuvat tarpeeseen varautua Ukrainan sodan vaikutusten ja Nato-jäsenyyden vuoksi kasvaviin asiamääriin sekä viestinnän ajantasaisuuden varmistamiseen. Lisäksi esitetään toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti kahden määräaikaisen esittelijän viran vakinaistamista kantelumäärän kasvun vuoksi. Nuorten asiantuntijoiden ohjelman aloittaminen esitetään siirrettäväksi vuodelle 2025.

Kulutusmenoista suurimman osan vievät tietohallintoon liittyvät hankkeet ja ylläpitokustannukset. Kulutusmenolisäyksiä aiheutuu etenkin vuonna 2023 käyttöön otettavan asianhallintajärjestelmän kehittävästä ylläpidosta (120 000 euroa/vuosi), vuonna 2024 toteutettavasta päätelaiteuudistuksesta (91 000 euroa), viestinnän ja verkkopalvelun kehittämisestä (50 000 euroa) sekä sähköisen asioinnin kehittämisestä (90 000 euroa, aikaistettu vuodesta 2025). Talousarvion laadintakehykseen pääsemiseksi on menoja karsittu etenkin painatuspalveluista, ilmoitus-, mainos- ja markkinointipalveluista, ICT:n käyttöpalveluista sekä toimistotarvikkeista.

3.6.1.1. Ihmisoikeuskeskus

Oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä toiminnallisesti itsenäisenä olevan Ihmisoikeuskeskuksen vuoden 2024 talousarvioehdotuksen menot ovat 1 171 000 euroa. Määrärahaesitys on 99 000 euroa eli 9,2 % suurempi kuin vuoden 2023 talousarviossa ja se ylittää kehyksenä toimineen toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisen tason 54 000 eurolla. Ylitys selittyy virkaehtosopimuksen mukaisilla palkankorotuksilla.

Ihmisoikeuskeskuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaan sisältyi 45 000 euron palkkamenolisäys kohdistuen Nuorten asiantuntijoiden ohjelmaan. Ohjelma käynnistyi vuoden 2022 alussa kahden nuoren asiantuntijan palkkaamisella ja sitä halutaan nyt kasvattaa kolmeen nuoreen asiantuntijaan. Palkkamenolisäys kattaa yhden nuoremman asiantuntijan virkasuhteen vuosittaiset palkkamenot.

3.6.2. Ulkopoliittinen instituutti

Ulkopoliittisen instituutin vuoden 2024 talousarvioehdotuksen nettomenot ovat 4 805 000 euroa (siirtomääräraha 2 v.). Määrärahaesitys on 496 000 euroa eli 11,5 % suurempi kuin vuonna 2023 ja ylittää kehyksenä olleen toiminta- ja taloussuunnitelman tason 299 000 eurolla. Ylitys selittyy virkaehtosopimuksen mukaisilla palkankorotuksilla. Tämän osuus kasvusta on 6,9 %

Toiminta- ja taloussuunnitelmassaan Ulkopoliittinen instituutti varautui vuosittaisen Helsinki Security Forum -konferenssin järjestämiseen sekä Yhdysvaltain tutkimuksen vahvistamiseen yhteensä 197 000 euron lisämäärärahalla. Talousarvioehdotuksessa suunnitelmat ovat tarkentuneet siten, että Helsinki Security Forum -konferenssin järjestämiseen varaudutaan 80 000 eurolla, Yhdysvaltain tutkimuksen johtavan tutkijan palkkaamiseen 87 000 eurolla sekä toimitilavuokrien korotuksiin 30 000 eurolla.

Siirtyvän erän määrä oli vuoden 2023 alussa noin 1,1 milj. euroa. Sitä käytetään vuosina 2023 ja 2024 3−4 määräaikaisen tutkijan palkkaamiseen, mistä johtuen siirtyvä erä laskee noin 360 000 eurolla vuoden 2024 alkuun mennessä. Siirtomäärärahoja arvioidaan näin ollen olevan käytettävissä vuonna 2024 noin 760 000 euroa. Tulojen kokonaismäärän arvioidaan olevan vuonna 2024 noin 1,0 milj. euroa. Se koostuu ulkopuolisesta hankerahoituksesta sekä ulkopuolisten maksamista kustannusten korvauksista.

Arvonlisäveromomentilleen ulkopoliittinen instituutti esittää 260 000 euron määrärahaa, joka on 30 000 euroa eli 13,0 % enemmän kuin vuonna 2023. Nousu johtuu vuokrakulujen ja palvelujen ostojen kasvusta.

3.6.3. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiontalouden tarkastusviraston esitys vuoden 2024 toimintamenoiksi (siirtomääräraha 2 v.) on 17 585 000 euroa. Talousarvioehdotus on 523 000 euroa (3,1 %) suurempi kuin vuoden 2023 talousarvio ja ylittää kehyksenä olleen toiminta- ja taloussuunnitelman tason 544 000 eurolla. Ylityksestä 523 000 euroa selittyy virkaehtosopimuksen mukaisilla palkankorotuksilla ja 21 000 euroa vuoden 2023 talousarvioesitykseen lisätyllä teknisluonteisella vuokrankorotuksen kompensaatiolla. Näin ollen vuoden 2024 talousarviota voidaan pitää toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisena. Virasto ei toiminta- ja taloussuunnitelmassaan esittänyt muutoksia toimintamenomäärärahoihinsa. Viraston uudesta avoimuusrekisteritehtävästä johtuva pysyvä lisämäärärahantarve on huomioitu jo vuoden 2023 talousarviossa.

Arvonlisäveromomentilleen valtiontalouden tarkastusvirasto esittää 700 000 euron määrärahaa, joka on 50 000 euroa (6,7 %) vähemmän kuin vuonna 2023.

Talousarvioehdotus on laadittu siten, että tarkastusviraston tehtäviksi säädetyt ulkoiset tarkastustehtävät ja muut lakisääteiset tarkastus- ja valvontatehtävät kuten finanssipolitiikan valvonta, puolue- ja vaalirahoituksen tarkastus ja valvonta sekä avoimuusrekisteritehtävä hoidetaan kansliatoimikunnan vahvistamien talouden ja henkilöstösuunnittelun linjausten ja kehyksen mukaisten määrärahojen tason puitteissa, lisättynä eduskunnan virkaehtosopimuksen mukaisilla palkkojen tarkistuksilla.